

Un erou al zilelor noastre. Despre evoluție, revoluție și involuție*

The article is structured on two coordinates which converge to the same character: Uwe Schwabe, one of the 18 heroes of the Peaceful Revolution of Leipzig.

Uwe Schwabe reveals to the readers indirectly, by the portrait skilfully drafted by the journalist Thomas Mayer, with empathy and, sometimes, even with humour in the “*Helden der Friedlichen Revolution. 18 Porträts von Wegbereitern aus Leipzig*” / *Heroes of the Peaceful Revolution Heroes. 18 Portraits of the Leipzig’s Pioneers*”, published at Leipzig in 2009 and directly, in the confession titled “*Rückblick und Ausblick*” / *Retrospective and Perspective*”, where the hero discloses both his trajectory as a human rights and environmental activist, culminating in 1989 with his Peaceful Revolution from the heroic city of Leipzig, as well as, by the personal considerations concerning his own perception of the events which he joined as well as their reverberations echoed to his East – German peers.

Keywords: Hero, Uwe Schwabe, Peaceful Revolution, Leipzig, GDR, State Security, the Stasi.

În materialul de față doresc să le prezint cititorilor un portret de erou. Nu din război, ci din revoluție. Nu din Revoluția Română din Decembrie 1989, ci din cea Pașnică, începută în Leipzig, în toamna anului 1989.

Pentru cititorii care nu au parcurs ultimele trei numere ale buletinului nostru fac precizarea că eroul nostru – pe care ni-l putem asuma, dacă ne gândim că Revoluția Pașnică din Germania de Est a dus la căderea Zidului Berlinului, care cădere, la rândul ei, a precedat Revoluția din România – este prezent, alături de alți 17 eroi și eroine, în cartea *Helden der Friedlichen Revolution. 18 Porträts von Wegbereitern aus Leipzig / Eroii Revoluției Pașnice. 18 portrete de deschizători de drumuri din Leipzig*, care face parte din Seria monografică a Oficiului pentru Administrarea Arhivelor Stasi din Sachsen, apărută la Leipzig în 2009, sub semnătura lui Thomas Mayer, reporter șef la cotidianul „Leipziger Volkszeitung“.

Despre conceptul modern de erou și lupta pentru supremația începutului Revoluției Pașnice a orașelor eroice Berlin și Leipzig am scris în numărul 10 al buletinului, punând, totodată, față în față Revoluția Pașnică din Leipzig cu cea din România, pe care am denumit-o „vajnică”. Cu un număr înainte am recenzat cartea lui Thomas Mayer, punctând activitatea subversivă a celor 18 eroi ai Leipzigului, care au activat în grupurile civile opoziționiste ale orașului, urmăriți fiind de Stasi și „prelucrați” prin controalele operative de persoană¹ și prin dosarele de urmărire informativă², iar în numărul 8 am prezentat activitatea Asociației Arhiva Mișcării Civile Leipzig / Archiv Bürgerbewegung Leipzig, fondată în 1991, care se ocupă cu colecționarea mărturiilor personale ale opozanților regimului comunist din R.D.G., precum și ale inițiativelor și partidelor apărute în anii 1989 și 1990. Mărturiile din baza de date a Asociației

* Doresc să îi mulțumesc, pe această cale, domnului Georg Herbstritt, istoric și cercetător în cadrul Departamentului de Educație și Cercetare al Oficiului pentru Administrarea Arhivelor Stasi din Berlin, un vechi colaborator al Memorialului Revoluției, pentru sprijinul acordat întru depășirea dificultăților întâmpinate la traducerea materialelor de față. De asemenea, mulțumirile mele se îndreaptă și spre domnul Thomas Mayer pentru permisiunea de a traduce interviul inserat în volumul *Eroii Revoluției Pașnice. 18 portrete de deschizători de drumuri din Leipzig* și, nu în ultimul rând, spre domnul Uwe Schwabe pentru valorosul material pe care mi l-a pus la dispoziție.

¹ *Controalele operative de persoană / operative Personenkontrollen* erau verificări amănunțite ale persoanelor, care se concretizau în obținerea unor informații pe care Stasi (Securitatea Statului) le folosea pentru reperarea din timp și anihilarea „acțiunilor dușmănoase negative”. Geneza acestor controale de persoană o aflăm în anul 1971, urmând ca, zece ani mai târziu, acestea să fie redelimitate.

² *Dosarele de urmărire informativă / operative Vorgänge* constau într-un „catalog de măsurii” inițiate de către Stasi împotriva acelorași persoane „dușmănoase negative” sau chiar împotriva unor grupuri compuse din asemenea persoane. Dosarul de urmărire informativă a fost pus la punct ca procedeu cu mult mai devreme decât controlul operativ de persoană, respectiv în 1952, iar în 1976 a fost „îmbogățit” cu noi reglementări. În activitatea Stasi dosarele de urmărire informativă au constituit apogeul „prelucrării” persoanelor urmărite, fiind precedate, de regulă, de controalele operative de persoană.

Arhiva Mișcării Civile Leipzig sunt puse, apoi, la dispoziția publicului interesat, ca și la Memorialul Revoluției din Timișoara.

Activitatea asemănătoare a celor două instituții a condus la o colaborare concretizată prin vernisarea, în noiembrie 2010, a expoziției itinerante „Revoluția Română din Decembrie 1989 în imagini” și prin prezentarea filmului „Noi nu murim!”, evenimente urmate de un dialog deschis cu publicul, ale căror ecouri în presa locală le-am tradus și inserat în încheierea materialului.

Tot în acest număr 8 am făcut o incursiune în cele 8 expoziții ale asociației din Leipzig și am trecut în revistă evenimentele cruciale desfășurate în acest oraș în anul 1989, începând cu 15 ianuarie, când are loc o demonstrație organizată în centrul orașului de către un grup civil, terminată prin arestarea a 53 de militanți pentru drepturi civile, și încheind cu 4 decembrie, când grupuri militante pentru drepturile omului pătrund în sediul Ministerului Securității Statului și sigilează încăperile și arhiva.

Revenind la tematica de față, este timpul să divulg numele eroului pomenit, până acum, doar generic. El se numește Uwe Schwabe și l-am cunoscut personal la Leipzig, dar nu am avut ocazia să vorbim pe îndelete. În schimb, am reușit să îl abordez prin intermediul internetului și am primit un amplu material, în care își prezintă experiența de opoziționist, raportându-se nu doar la trecut, ci și la prezent și viitor, dezvăluind, totodată, cum percep o bună parte dintre compatrioții săi de astăzi prefacerile consecutive căderii Zidului Berlinului și unificării Germaniei, percepție pe care o regăsim și în România post-revoluționară de astăzi.

Dar nu voi reda acest interviu înaintea portretului realizat de Thomas Mayer în cartea sa, pentru că astfel va rezulta un Uwe Schwabe complet, văzut dinspre exterior spre interior, din diferite perspective: obiectivă, ușor comică, subiectivă, melancolică etc.

Uwe Schwabe văzut de jurnalistul Thomas Mayer

„Uwe Schwabe s-a născut în 1962 în Leipzig. După școală a absolvit cursuri de mecanic de întreținere. Schwabe a lucrat din 1988 până în 1990 ca asistent medical auxiliar într-un cămin de bătrâni al Bisericii.

Din 1984 a fost membru al Grupului de lucru pentru protecția mediului înconjurător / Arbeitsgruppe Umweltschutz de pe lângă Parohia pentru Tineret din Leipzig și membru al Grupului de lucru pentru drepturile omului / Arbeitsgruppe Menschenrechte. În 1987 a fondat, împreună cu alții, Grupul de inițiativă pentru viață / Initiativgruppe Leben. Securitatea Statului l-a prelucrat pe Uwe Schwabe în dosarul de urmărire informativă «Viața» și în controlul operativ de persoană «Willi». În ianuarie 1989 a ajuns la închisoare datorită împărțirii de foi volante și a apelurilor la demonstrație pentru libertatea opiniei. Din 1984 Uwe Schwabe s-a alăturat pregătirii și punerii în practică a Rugăciunilor pentru pace și a demonstrațiilor de la Biserica Sfântul Nicolae din Leipzig. În 1989 a fost membru cofondator al Noului Forum din Leipzig și s-a angajat ca purtător de cuvânt regional al acestuia. Între 1991 și 1993 a luat parte la fondarea diferitelor asociații și inițiative din Leipzig, precum Arhiva Mișcării Civile Leipzig, Rumänienhilfe și Fundația Masa Rotundă / Stiftung Runder Tisch. Din 1991 până în 1993 Schwabe a fost directorul Arhivei Mișcării Civile Leipzig. Din 1994 Schwabe activează ca și colaborator științific în Forumul Contemporan din Leipzig / Zeitgeschichtliches Forum Leipzig. El a tipărit deja nenumărate publicații despre istoria mișcărilor de opoziție din Leipzig și despre Revoluția Pașnică. În 1995 i s-a acordat Ordinul Crucea de Cavaler pentru Merite al Republicii Federale Germania / Bundesverdienstkreuz. Din 2003 Uwe Schwabe este membru în consiliul fondator al Fundației Memorialelor din Sachsen / Stiftung Sächsische Gedenkstätten. Este căsătorit, are doi copii și trăiește în Leipzig.

De la rezistență la mașina de tăiat iarba

Protest contra status quo-ului – Uwe Schwabe este o figură principală a revoluționarilor

Forumul Contemporan din Leipzig, etajul 4: Aici activează astăzi pentru istoria germană fostul revoluționar (pașnic) Uwe Schwabe, între timp în vârstă de 46 de ani, căsătorit, tatăl al doi copii, de opt și zece ani. Lăcătușul calificat și-a găsit, ca specialist în colecții, jobul visat. În biroul cu vedere spre Naschmarkt («piață de ronțait mici lucruri dulci», n.n.) este prezentă, în câțiva m², cea mai trăită istorie, cu documente ciudate. Cea mai nouă achiziție a lui Schwabe: o mașină de tuns iarba, fabricată într-o întreprindere din R.D.G., pe nume «Progresul», care, de fapt, construia combine. Ce este special la prețioasa piesă apăsătoare sub ștampila producției de bunuri de consum: mașina de tuns iarba era acționată cu ajutorul mașinii de găurit. Unicul tehnic își găsește astăzi locul în depozit și probabil va fi văzut în vreo expoziție.

Pentru Schwabe nu a fost deloc ușor să își găsească jobul. De fapt, îi lipsea calificarea corespunzătoare. Cu toate acestea, Fundația Casa Istoriei din Bonn / Stiftung Haus der Geschichte Bonn, de care aparține Forumul Contemporan, l-a angajat. Deoarece pentru Schwabe vorbeau meritele de militant pentru drepturile omului. Cu asemenea experiențe și cunoștințe el se implică, de 15 ani, în proiectele de prelucrare și memorare. «Sport și politică» este titlul provizoriu al unei expoziții viitoare. Printre obiectele dorite de cei care organizează expoziția se numără și acea baliză de care s-a putut agăța sportivul care s-a refugiat din R.D.G. traversând Marea Baltică, înainte de a fi salvat în libertate de un cargobot. Totuși, Schwabe știe: «O baliză pentru mare adâncă are patru metri și nu prea este potrivită ca obiect expozițional».

Născut în Leipzig, a crescut cu o mamă care lucra în trei schimburi și cu două surori. În locuința veche din Idastraße, deci în estul cel mai întunecat, trăiau, de asemenea, verișorul, verișoara și bunica imobilizată la pat, care a fost îngrijită de Uwe. Nici urmă de răsfaț, ci viața grea de zi cu zi, fără să te plângi. Datorită visului din copilărie, de a putea să navigheze pe mare, tânărul s-a înrolat trei ani în Armata Populară și a trebuit să repare, ca lăcătuș, vapoare. Se putea subordona sistemului de disciplină militară, dar nu a vrut, mereu erau încurcături. Când a sosit ziua eliberării, superiorul lui și-a luat rămas bun de la el astfel: «Voi avea grijă să ajungeți la cărbune!».

Ceea ce nu s-a întâmplat. Schwabe nu a mai fost totuși apt pentru «circulația peste graniță», după cum a primit răspunsul la cererea de angajare ca marinar. Mecanicul de întreținere a sfârșit în producția socialistă, și nu pe un vas cu aburi spre Timbuktu. În 1987 era sătul de minciunile referitoare la succesele eroice de la bancul de lucru. A demisionat, era șomer, s-a angajat în piața de Crăciun, vindea carne cu chifle, care se numeau în germana R.D.G.-ului Grilletta (un soi de hamburgeri, n.n.) și vin fiert, nu câștiga rău, deoarece, după cum mărturisește el astăzi, vinul deja diluat era mai departe subțiat. Distracția asta a zburat când a lucrat ca îngrijitor la Casa Albert-Schweitzer, un cămin evanghelic de bătrâni, și a avut grijă, în condiții inimaginabile, de oamenii bătrâni. O bunicuță voia de la el, înainte de a adormi, «sărutul ei de noapte bună», unei alteia i-a ținut, pe patul de moarte, mâna. În uriașele dormitoare oamenii decădeau. Acestea sunt, înainte de toate, amintirile de neuitat ale șvabilor din R.D.G.

Tot datorită acestor experiențe, tânărul a devenit opoziționist. Schwabe a făcut cunoștință cu Comunitatea de Tineret a Bisericii Sfântul Nicolae, a fost entuziasmat, deși nu era legat confesional, de ceea ce avea loc aici, de felul în care oamenii își dezbăteau, fără sfială, ideile pentru schimbarea politică – și a devenit, el însuși, motorul schimbărilor. El a folosit posibilitățile libertății spirituale, pe care Biserica i le oferea, fără să se lase convertit la credință, a fost activ în Grupul de lucru pentru protecția mediului înconjurător și a fondat în 1987, pentru că problematica mediului înconjurător nu îi mai era suficientă, Grupul de inițiativă pentru viață. «Acolo era vorba de mai mult – de drepturi ale omului. Nu mai eram activi la adăpostul bisericii, ci ne întâlneam în particular, deoarece aveam probleme crescânde cu clericii privilegiați ai Bisericii, care se aranjaseră și în R.D.G.», își amintește Schwabe. Strada Zweinaundorfer 20a a devenit locul de întâlnire al celor care gândeau altfel, care se opuneau status quo-ului fără a ține

seama de nimic. Nu se mai temeau și nu mai aveau nimic de pierdut, voiau doar să își hotărască singuri viața. «Eram, pur și simplu, sătui și ne pierduserăm respectul față de frecvențele paternalisme», spune Schwabe. Cu el s-a organizat în 1988 prima demonstrație de la Pleiße³, în 1989 s-a făcut mobilizarea la protestul contra demonstrației guvernamentale Liebknecht-Luxemburg⁴ și s-a organizat unicul festival de muzică de stradă al R.D.G.-ului. El se afla mereu în frunte și a fost și închis zece zile în ianuarie '89 pentru împărțirea de foi volante.

După ce Schwabe a refuzat, în toamna lui 1989, serviciul de rezerviști de la NVA (Nationale Volksarmee – Armata Populară Națională, n.n.), a fost imediat degradat la soldat și probabil a fost singurul care, vreodată, a părăsit râzând un comando militar. În zilele anarhiste care au urmat curând, s-a pus în slujba Noului Forum și a înființat cu tovarășii de idei Arhiva Mișcării Civile, care depune importanta muncă de rememorare, al cărei președinte este astăzi. Iar când au fost făcute publice așa numitele liste de izolare, pe care le-a elaborat Stasi înainte de 9 octombrie⁵, numele său se afla pe primul loc.

«Specialistul în colecții trebuie să îndeplinească mereu bine și concret sarcina de a cerceta obiecte și fotografii pentru expozițiile Forumului Contemporan. Este ca o muncă de detectiv, trebuie să ai fler pentru a găsi anumite obiecte», spune Schwabe. Uneori el are, pur și simplu, norocul celui îndrăzneț și i se livrează acasă o mașină de tuns iarba cu nota «Vă interesează asta?». De altfel, piesa cea rară este denumită și «unealtă suplimentară la mașina de găurit manuală». «Atunci să spună cineva că în R.D.G. nu erai plin de idei», remarcă Schwabe și speră la noi cadouri, care, de fapt, nu sunt nemijlocit în legătură cu istoria lui proprie, dar sunt importante pentru viața de zi cu zi a R.D.G.-ului.

Fie mașină de tuns iarba, fie baliză de mare adâncă – Schwabe face din nou cunoștință cu istoria, de fapt, cunoscută de către el. Propriul dosar de la Stasi stă, gros și greu, pe raftul de la serviciu. Apare în el un detaliu demn de remarcat, care este reținut după un control operativ de persoană – Stasi în Wartburg, Uwe cu bicicleta în parc – : «Schwabe a ieșit de sub control.»

În încheierea acestui portret cu planuri temporale întretăiate, în care eroul din Leipzig este surprins în veșnică mișcare, răzvrătit împotriva ordinii din armată și ratându-și visul, schimbând mai multe meserii, militând pentru viața omului și protecția mediului înconjurător și ajungând, în cele din urmă, un împătimit colecționar, am inserat, din arhiva particulară a lui Uwe Schwabe, un raport al Securității Statului privitor la activitățile „subversive” ale acestuia.

*Oficiul Federal pentru studierea Copie din dosar
arhivelor fostei Securități Est-Germane 000009*

În decembrie '87 Sch. a lucrat paușal la un chioșc particular cu gustări.

Sch. este membru al Grupului de lucru pentru protecția mediului înconjurător al Parohiei pentru Tineret din Leipzig. Sch. a intrat pentru prima oară în atenția unităților noastre de serviciu (în original DE – Dienstseinheiten, n.n.) în iunie 1987, în Mölbis / Borna, în timpul

³ *Pleißemarsch* – marș de protest împotriva poluării mediului înconjurător, organizat în Leipzig, pe malul râului Pleiße, prima oară în 5 iunie 1988, apoi în 4 iunie 1989. Peste 60 de membri ai grupurilor civile care au organizat marșul din 1989 au fost arestați de către Stasi înaintea evenimentului, iar alții au fost puși în arest la domiciliu.

⁴ *Demonstrația Liebknecht-Luxemburg* se organiza anual în R.D.G. pentru comemorarea asasinării, la 15 ianuarie 1919, a socialiștilor Karl Liebkecht și Rosa Luxemburg, fondatori, împreună cu Clara Zetkin și alți militanți de stânga, ai Ligii Spartakiste (Spartakusbund), care în 1918 va fi primită în Comintern și va deveni Partidul Comunist German (KPD – Kommunistische Partei Deutschlands).

⁵ *Listele de izolare* erau alcătuite pentru așa-numitele lagăre de izolare, lagăre în care urmau să fie deportați „dușmanii” regimului și care au fost visul de decenii al STASI, pe punctul de a deveni realitate chiar cu puțin timp înainte de căderea Zidului Berlinului.

așa-numitei Zile a Mediului Înconjurător. Sch. a apărut acolo în public cu un panou de cca. 1m x 3m, confecționat de el, cu textul

„Centru pentru Bowling – Nu, mulțumesc.”

„Filtre – Da, vă rog!”

În timpul celei de-a opta Competiții de Gimnastică și Sport din Leipzig, Sch. s-a prezentat ca și coorganizator al unei așa-numite Competiții Antisportive pentru Handicapați și Copii. Această așa-numită „competiție antisportivă” trebuia să aibă ca motto

„A opta competiție sportivă – Nu, mulțumesc.”

„Protecția mediului înconjurător – Da, vă rog!”.

Prin măsuri cu scop precis de dezorientare ale unităților noastre de serviciu și prin convorbirile purtate de organele de stat cu oficiali ai Bisericii s-a putut împiedica impactul la public al acestei anti-competiții. În timpul acestei manifestări, Sch. a apărut din nou cu panoul său prezentat deja în Mölbis / Borna.

Prin Direcția Principală XX⁶ s-a făcut cunoscut că Sch. a fost identificat ca participant la Cercul de pregătire a „Kirchentag von Unten”⁷ în 26-28.06.87 în Berlin.

La pelerinajul forțelor negative bisericesti, care a avut loc în cadrul „Marșului pentru Pace Olof Palme”⁸ din 11-13.09.87, de la Torgau la Riesa, Schwabe a fost remarcat ca participant și purtător al panoului

„Chitare în loc de puști”.

S-a făcut cunoscut, neoficial, că Sch. a fost coorganizator al concertului așa-numitului „compozitor” K. Stephan, din 25.10.86 din Biserica Laurentius din Leipzig-Leutzsch. La acest concert au luat parte cca. 200 de persoane. K. a intrat în scenă cu programul „Wieder Stehen”⁹. În timpul reprezentației s-a încercat strângerea de semnături pentru o petiție cu conținut pacifist către Consiliul de Stat.

Mai departe, s-a făcut cunoscut că Sch. a fondat în octombrie '87 un Grup de inițiativă „pentru viață”. Cu acest grup, Sch. a participat la Decada pentru Pace '87, cu o reprezentație proprie, la Biserica Laurentius din Leipzig-Leutzsch.

Uwe Schwabe despre Uwe Schwabe

Retrospectivă și perspectivă

„Prima întrebare cu care mă confrunt mereu este «De ce ați fost activ politic și ce ați vrut, de fapt?». În cazul meu a fost vorba, în primul rând, de respectarea drepturilor elementare ale omului, care erau călcate în picioare zilnic în R.D.G. O elită a partidului și-a arogat dreptul

⁶ Direcția Principală XX a Ministerului Securității Statului era însărcinată cu asigurarea securității statului, cu supravegherea bisericilor și a culturii, precum și cu combaterea disidenței.

⁷ *Kirchentag von Unten* a fost o întrunire a grupării evanghelice opoziționiste *Kirche von Unten*, organizată între 26-28 iunie 1987 în Berlinul de Est, paralel cu ziua oficială a Bisericii Evanghelice, la care s-au înregistrat peste 6000 de participanți. Înființată ca o reacție a principalelor grupuri opoziționiste din Berlin față de politica Bisericii Evanghelice, considerată prea apropiată puterii, gruparea *Kirche von Unten* a dezbătut la întrunirea din 1987 probleme sociale actuale, prezentându-și, totodată, activitatea.

⁸ Marș organizat în 1987 de mai multe grupuri internaționale pentru pace în amintirea primului-ministru suedez Olof Palme, asasinat la 28 februarie 1986. În R.D.G. marșul a avut loc între 1-18 sept. 1987, iar la el au luat parte mai multe grupuri opoziționiste militante pentru pace, precum și cercuri independente bisericesti.

⁹ Denumirea programului se bazează pe un joc de cuvinte între verbul *wiederstehen* (a sta din nou) și *widerstehen* (a opune rezistență), care se pronunță aproape identic. În traducere liberă, cu trimitere la ambele verbe: Cine opune rezistență va sta vertical.

să decidă ce trebuie să citesc, unde să îmi petrec concediul, dacă sunt demn să studiez și ce organizații de masă și partide sunt bune pentru mine. Nu exista nici posibilitatea alegerii libere a localității de domiciliu, nici posibilitatea de a fi activ politic în afara organizației de partid și de masă.

Dar de ce am devenit activ politic:

Până la angajamentul meu în opoziția politică, politica mă interesase puțin. Am fost pionier, am purtat cravate roșii, am mers în tabere de vacanță și am dat apelul de pionier de acolo. Cravata roșie a devenit albastră și am fost membru al FDJ.¹⁰ Am făcut ceea ce făcea aproape fiecare, fără a-mi bate capul cu asta.

În același timp, am avut norocul de a fi fost «educat» independent. Am crescut într-o familie mare, cu trei frați, o bunică și doi copii adoptivi.

Mama mea, care m-a crescut singură, a lucrat în sistemul de trei schimburi, într-o întreprindere mare. Chiar dacă ar fi vrut să mă educe pentru o personalitate socialistă, nu ar fi avut timp pentru asta.

Am cunoscut tineri cu păr lung, care mergeau de la un concert rock la altul și beau și sărbătoreau de Rusalii și de Paști în berăria U-Fleku¹¹ din Praga până la pierderea cunoștinței.

Vara vagabondam spre Ungaria, România și Bulgaria și la Festivalul Tineretului fără cămașa albastră. Aceste grupuri nu erau cluburi de dezbatere politică, erau tineri care, pur și simplu, voiau să trăiască după ideile lor. Prin aceste contacte și acest mod de viață, care nu corespundea vederilor statului cu personalități socialiste, a crescut enorm respingerea mea interioară față de statul R.D.G.

În conflict cu statul am ajuns la sfârșitul anilor '70, începutul anilor '80. Aș vrea să mă refer aici pe scurt la două exemple:

Eram ucenic, și nu membru al Societății de Sport și Tehnică¹². Această asociație era pentru mine o organizație paramilitară, care avea ca sarcină de bază să-i pregătească pe adolescenți pentru serviciul militar. În perioada de ucenicie, în vederea educației, se făcea și o drumeție de o săptămână la tabăra de educație a Societății de Sport și Tehnică. Există o tabără centrală mare în Scheibe-Alsbach, în Turingia. De această tabără se temeau foarte tare adolescenții, deoarece acolo aplicau educația ofițeri NVA¹³ destituiți, care erau cunoscuți pentru faptul că îi chinuiau pe adolescenți. Dar întreprinderea care se ocupa de educația noastră avea o posibilitate proprie de instrucție într-un obiectiv de vacanță al întreprinderii. Instrucția se făcea acolo de către maiștri instructori și era, mai curând, o săptămână de vacanță prelungită, cu activitate sportivă. La școala de ucenici eram foarte presat să intru în Societatea de Sport și Tehnică, pentru că, pur și simplu, așa se obișnuia. Deoarece conducătorul atelierului-școală nu reușise nimic cu mine, mi-a ridicat în cap, printr-o manevră iscusită, întreaga clasă de ucenici. El a anunțat la o instruire politică oficială că tabăra GST nu va avea loc în propriul obiectiv, ci în tabăra centrală din Scheibe-Alsbach. Ucenicii îi pot mulțumi lui Uwe Schwabe, care a provocat asta prin neînregimentarea în GST. Acum aveam frustrarea concentrată a 30 de ucenici contra mea, care, desigur, râvneau la săptămâna prelungită de vacanță cu activitate sportivă.

Acestor argumente, care cântăreau greu, nu le puteam opune nimic și am intrat în GST, am îndeplinit, astfel, ca de atâtea ori în R.D.G., adeziunea de 100% la politica partidului.

Al doilea exemplu este din prima mea activitate de după școlarizare.

¹⁰ FDJ: Freie Deutsche Jugend / Tineretul German Liber, organizație de tineret înființată în 7 martie 1946, sub conducerea lui Erich Honecker.

¹¹ Celebră berărie din Praga, deschisă încă din anul 1499, una dintre nenumăratele atracții turistice ale capitalei Cehoslovaciei comuniste și, astăzi, ale Cehiei capitaliste.

¹² Gesellschaft für Sport und Technik / Societatea pentru Sport și Tehnică, prescurtat GST, a fost o organizație socialistă de masă paramilitară fondată în 7 august 1952 pentru a impulsiona populația să se înroleze în armată.

¹³ Nationale Volksarmee / Armata Națională Populară, prescurtat NVA, a fost creată în 1 martie 1956 și a funcționat inițial cu voluntari, până în 1962, când s-a introdus serviciul militar obligatoriu.

Colectivul de acolo își luase angajamentul, pentru asigurarea premiului «Colectivul Muncii Socialiste», că toți membrii brigăzii sunt și membri ai Prieteniei Germano-Sovietice.

Deoarece eu respingeam o prietenie la comandă și vroiam să îmi aleg singur prietenii, nu eram membru. Acum colectivul avea o problemă. Problema s-a rezolvat într-un mod foarte pragmatic. M-au exclus, pur și simplu, din brigadă. Prin aceasta s-a ajuns din nou la 100% și premiul colectivului a fost asigurat. Forța conducătoare a fost, pe atunci, soția directorului departamentului, care astăzi este președinta adjunctă a fracțiunii CDU¹⁴ în Consiliul Municipal din Leipzig.

Acestea sunt doar două mici exemple despre cum se organiza și se asigura, deja din cea mai fragedă tinerețe, adeziunea de 100% la dictatura SED-ului¹⁵. Aceste exemple ar putea continua la nesfârșit și fiecare cetățean din R.D.G. își poate aminti, probabil, de situații asemănătoare. Dar și în instituțiile bisericesti oamenii se comportau în acest mod. Când m-am aflat în arestul preventiv al MfS¹⁶, câțiva colaboratori din căminul de îngrijire a bătrânilor se temeau că următoarea lor călătorie în Vest nu ar mai putea fi aprobată dacă ei colaborează în instituție cu un asemenea dușman al statului ca mine.

Dar decisive pentru activitățile mele politice au fost experiențele prin care a trebuit să trec în timpul serviciului meu în Armata Populară Națională. Aici am trăit intens acest sistem al spionării, umilirii, oprimării și al minciunilor propagandistice în cel mai strâmt spațiu. A fost, ca să spun așa, o călătorie în realitatea RDG-ului. Aici am simțit intens cum elitele selecționate din această țară aveau puterea de a-mi influența negativ viața personală. După serviciul militar am fost demobilizat de către ofițerul companiei mele cu propoziția: «Domnule Schwabe, vom avea grijă să aterizați la cărbune!».

Nu am aterizat la cărbune, dar, după 3 ani în diferite întreprinderi de construcții, vânzător de hamburgeri în piața de Crăciun și șomer, îngrijitor de bolnavi într-un cămin de îngrijire a bătrânilor.

În această perioadă am avut marele noroc să cunosc pe cineva care activa în organizația de tineret a comunității Bisericii Sfântul Nicolae din Leipzig. Eu, care crescusem doar cu mama într-o casă părintească atee și apolitică, am avut, astfel, posibilitatea să întâlnesc oameni care dezbăteau criticist teme sociale și care discutau politic deschis și fără sfială. Aici se antrenau modalitățile democratice de comportament. Așa ceva nu mai trăisem înainte. Cunoșteam doar dezbaterile de la seminarul Tineretului German Liber sau de la educația politică a ucenicilor și pe întreprindere, care pe atunci se numeau «radiații infraroșii»¹⁷.

Astfel, am cunoscut repede oameni care se aflau împreună în grupurile de bază bisericesti și își discutau acolo ideile despre o societate solidară.

Din 1984 m-am angajat apoi la Grupul de lucru pentru protecția mediului înconjurător¹⁸ al Parohiei pentru Tineret din Leipzig.

Deoarece acest grup se orienta prea tare spre colaborarea cu mediile sociale, iar munca lor publică era, mai curând, clarificare decât protest, am fondat în 1987, cu alți trei bărbați și femei, Grupul de inițiativă pentru viață¹⁹. Pe atunci eram de părere că o protecție eficientă a

¹⁴ CDU: Christlich Demokratische Union Deutschlands / Uniunea Creștin Democrată a Germaniei, partid conservator cu orientare de centru-dreapta, afiliat Internaționalei Centrist-Democrate.

¹⁵ SED – Sozialistische Einheitspartei Deutschlands / Partidul Unității Socialiste din Germania, fondat în anul 1946, sub presiunea sovieticilor, prin fuzionarea partidelor KPD (Kommunistische Partei Deutschlands / Partidul Comunist German) și SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands / Partidul Social-Democrat German).

¹⁶ MfS: Ministerium für Staatssicherheit / Ministerul Securității Statului, prescurtat Stasi.

¹⁷ Denumire ironică dată ședințelor de învățământ politic, prin care tinerii germani erau înregimentați în „ideologia roșie“.

¹⁸ Grup civil fondat în anul 1981, care a militat pentru ecologizare, organizând ample acțiuni de protest, dezavuate de către regimul comunist și de către Stasi.

¹⁹ Grup civil înființat în mai 1987 din aripa mai radicală a Grupului de lucru pentru mediul înconjurător. Preocupările acestui grup civil sunt tot ecologiste, cu accent pe activitățile publice.

mediului înconjurător în R.D.G. ar putea fi posibilă abia după reforme în sistemul politic și că activitățile pe tema protecției mediului înconjurător de aici ar trebui să pornească. La început, în prim-planul muncii se aflau temele serviciul militar și educația pentru pace, iar tinerilor li se acorda o consiliere juridică pentru refuzul serviciului militar. Mai târziu, au existat cinci subgrupe cu centrele de greutate: protecția mediului înconjurător, serviciul militar, Perestroika / transformare, România și plecarea definitivă în străinătate.

Grupul de inițiativă pentru viață nu căuta relaționarea strânsă cu Biserica, ci folosea pentru întâlnirile sale locuințe particulare, dar mereu era în contact cu grupurile bisericesti și participa, din punct de vedere al conținutului, la organizarea rugăciunilor pentru pace. Rugăciunile pentru pace au devenit, în această perioadă, locul central al dezbaterii politice. În acest timp s-a dezvoltat din rugăciunea intimă și din «întâlnirea de grup» un forum în care erau făcute publice problemele sociale. Pe marginea rugăciunilor pentru pace grupurile au cucerit domeniul în care putea fi analizată forța SED-ului și în care aceasta putea fi pusă sub semnul întrebării.

Concomitent am căutat, pe lângă rugăciunea pentru pace, să ne apropiem pentru a doua oară de public. Am dorit, mai ales, să evadăm din spațiul strâmt al Bisericii și, prin acțiuni publice, să ajungem la oameni și să îi câștigăm pentru ideile noastre politice.

Astfel, în 28 noiembrie 1988, în timpul Săptămânii Filmului Documentar și de Scurt Metraj, membrii Grupului de inițiativă pentru viață au atras atenția, după rugăciunea pentru pace, asupra stării inacceptabile de lucruri a politicii de informare a R.D.G. În noiembrie 1988, prin Biroul de Presă al R.D.G., a fost interzisă revista sovietică «Sputnik»²⁰ și prezentarea unor filme sovietice care se ocupau de tema stalinismului. Membrii Grupului de inițiativă pentru viață au umplut baloane cu titlurile filmelor interzise și cu numele «Sputnik», au mers cu acestea la Cinematograful «Capitol», acolo își avea conducerea festivalului sediul și acolo au fost prezentate cele mai multe filme, și au lăsat baloanele să urce. A început o vânatoare sălbatică a baloanelor. Agenții Stasi și-au folosit țigările aprinse și umbrelele de ploaie ca arme contra acestor «obiecte zburătoare neplăcute».

Una dintre cele mai importante sarcini a fost subminarea monopolului statului asupra publicității. Într-o țară în care abia existau posibilități de comunicare, puținele telefoane erau supravegheate, scrisorile controlate, iar aparatele de multiplicat erau disponibile, în cea mai mare parte, doar în instituțiile religioase, acest lucru a constituit, desigur, o mare provocare pentru grupuri. Statul a reacționat foarte susceptibil la aceste încercări. Au fost confiscate reviste samizdat, s-au dispus amenzi și s-au procurat ilegal probe de la mașinile de scris. Orice fel de exprimări în scris au fost confiscate de către forțele de Securitate și retrase pentru încălcarea legii multiplicării.

Cu toate acestea, s-a creat o rețea de informații care facilita coordonarea și planificarea acțiunilor politice în cadrul întregii opoziții a R.D.G.-ului. În același timp, s-au inițiat contacte cu media vestică și cu disidenții din Europa de Est, astfel încât publicul să fie repede informat despre încălcările drepturilor omului. Din păcate, până la sfârșitul anilor '80 noi am fost doar un cerc mic, care a încercat să intervină politic.

Ministerul Securității Statului a încercat, în această perioadă, să-i intimideze și să-i demoralizeze pe cei activi. Ne-a fost mereu teamă, în acest timp, de ce se putea întâmpla cu noi.

Dacă, peste ani, ești supravegheat, spionat și „dizolvat”, cum se spunea în jargonul Stasi, asta lasă, desigur, urme. Nu erai sigur dacă, la ridicări sau arestări, nu dispăreai în vreo pușcărie a Stasi-ului. Dar cândva furia și tristețea devin așa de mari, încât înving sau ignoră teama. Știam însă că ridicările sunt făcute publice imediat de către prietenii noștri.

Un eveniment m-a marcat foarte tare în ianuarie 1989. Am mobilizat, cu 10.000 de foi volante, pe care le-am distribuit în cutiile poștale, în cabinele telefonice, în tramvaie ș.a.m.d.,

²⁰ Revista sovietică „Sputnik” a fost publicată, începând cu anul 1967, în mai multe limbi. Ediția germană a revistei a apărut atât în R.D.G., cât și în Germania Federală.

la o demonstrație independentă pentru comemorarea lui Karl Liebknecht și a Rosei Luxemburg. Se revendica, în apelul la demonstrație, mai ales dreptul la exprimarea liberă a opiniei și libertatea adunărilor, a întrunirilor și a presei.

Deja la o zi după distribuirea foilor volante, au fost arestați 12 participanți și puși în arest preventiv. Ministerul Securității Statului lucrase, de această dată, bine și a ordonat să se distribuie un colaborator neoficial. Acesta a trimis, seara târziu, o telegramă la Berlin, în care comunica toate numele participanților. În ciuda acestor arestări, la 15 ianuarie 1989 s-a ajuns la una dintre cele mai mari demonstrații prin care a trecut Leipzigul înainte de toamna lui 1989 (cu excepția lui 17 iunie 1953). La ea au luat parte aproximativ 800 de oameni. Poliția a împrăștiat demonstrația și a arestat 53 de participanți. Prin proteste în întregul R.D.G. și internaționale, deci printre altele prin ministrul de Externe american și vest-german, prezenți la a treia Conferință pentru Securitate și Cooperare în Europa de la Viena, arestații au fost eliberați la 19 ianuarie, iar la 24 ianuarie ancheta a fost suspendată, la ordinul lui Erich Honecker.

Deoarece acest eveniment a fost foarte important pentru drumul meu ulterior, aș dori să aprofundez și să citesc un text prescurtat, pe care l-am scris în mai 1989:

AREST!

Ești escortat – coridoare lungi întunecate – «Mâinile la spate!» – lămpi roșii.

Trebuie să aștepti la fiecare colț.

«Fața la perete!»

Nu vezi pe nimeni altcineva la față.

Celula: stai și încerci să te acomodezi cu noua situație. 2 paturi, 2 tabureți, 1 masă, ferestre etanșe cu gresie din sticlă, chiuvetă și toaletă.

Nu vezi cerul, doar lumina mată, slabă pătrunde prin gresia de sticlă. Te întinzi, nu îți găsești liniștea, urmărești ușa: un geam mic de iscodit și o clapetă mai înaltă decât o burtă. Tot la 10 minute se uită cineva prin geamul de iscodit, așa celula se luminează puternic. Te întrebi: De ce? Frică de sinucidere? Trebuie să dormi cu fața la ușă și nu ai voie să îți acoperi fața.

Ușa celulei se deschide cu zgomote tari, pătrunzătoare. Stai imediat în picioare în fața patului. «Numărul 1, vino cu mine!»

Mâinile la spate, fața la perete.

Spațiul cunoscut cu persoana care interoghează apare din nou. Te gândești că nu au trecut nici cinci minute. Protocol de interogare, începutul la ora 6:07. A trecut 1 oră ½ de la ieșirea ta din această cameră.

Ești adus în fața judecătorului închisorii, se emite mandatul de arestare – pedeapsa maximă 5 ani. Primești haine de deținut, primești sfaturi. Frânturi de cuvinte îți pătrund prin ureche: posibilitatea de recurs, curte liberă zilnic 1 oră, fără conversații cu gardienii, împrumut de cărți, aprovizionare, mandat de arestare...

Tu nu digeri asta.

O nouă celulă – acum pentru doi. Fugar peste graniță, arest preventiv de 15 săptămâni, conversații discrete, făcut cunoștință unul cu altul.

În fiecare zi audieri. Aceleași scene, aceleași întrebări.

Cu lumea exterioară ai contact doar prin clapetă, vezi doar mâini, nicio față.

Pentru tine nu e niciun om în spatele ușii – doar mâini.

Ești fotografiat, din trei părți și în picioare, se iau amprente.

Medicul te verifică dacă ești apt. Apt pentru ce? Ești o piesă de prelucrat pentru el, nu om.

Interogatorii în loc de curte liberă. Fără aer curat. Ți se cuvine curtea liberă. Conform hârtiei.

*«Ușa celulei dumneavoastră se va deschide astăzi încă o dată.»
Nu îndrăznești să analizezi aceste cuvinte.
Ea se mai deschide încă o dată.
Lucruri de restituit, de schimbat, semnături, sfaturi.
Trăiești totul în ceață, foarte departe, abia percepi.
Stai pe stradă, rămâi pe loc, privești...
Zgomotele pe care le-ai auzit o săptămână devin imagini. Bucuria nu se poate ivi, ai lăsat în urmă zidurile mici, dar știi de cele mari de aici, de afară.
Îți pare ca un schimb prost.*

Mari speranțe mi-am pus în anii '80 privind interesul și ajutorul Republicii Federale. Din păcate, această speranță a fost spulberată de politica de destindere, care devenea tot mai puternică, și de mentalitatea de alungare a elitelor din Germania Federală. Cel mai rău eveniment a fost pentru noi întinderea covorului roșu pentru Erich Honecker la vizita sa de stat²¹. Prin asta am avut sentimentul de a fi pierdut un aliat și de a fi complet izolați de Vest. Din fericire, au existat unii jurnaliști care au pledat pentru noi și ne-au susținut dorințele în public.

Unul dintre cei mai importanți parteneri în această perioadă a fost jurnalistul vest-berlinez Roland Jahn, căruia i s-a retras în 1983 cetățenia din R.D.G. El a organizat interviuri la telefon, printre altele pentru telejurnal, sau a relatat la Kontraste²² despre situația din Leipzig. Unul dintre filmele despre Leipzig, «Frustrarea și decăderea Leipzigului», care a fost turnat în 1989 pe ascuns de către colaboratorul Bibliotecii pentru Mediul Înconjurător²³, est-berlinezul Siegbert Schefke²⁴, a avut efect. Friedrich Schorlemmer²⁵, care nu era tocmai un prieten al «acționismului» din Leipzig, mi-a spus în toamna lui 1989 că abia prin acest film ar fi priceput cât de rău este, într-adevăr, în Leipzig și că acum ne poate înțelege.

În toamna lui 1989 am co-fondat Noul Forum în Leipzig, am fost una din primele persoane de contact pentru vorbitorii regionali interesați ai cartierului Leipzig-West. M-a surprins pozitiv, în acest răstimp, această atmosferă grozavă de deschidere între oameni. Acest lucru, pe care l-am încercat și sperat de trei ani, de a mobiliza oamenii, de a le învinge oportunismul și teama, s-a împlinit aici.

După ce la 9 octombrie 1989 era clar că potențaii din această țară nu aveau nimic de opus acestei mișcări populare, oamenii și-au regăsit glasul. Am experimentat, ca persoană de contact pentru Noul Forum, un iureș de nedescris de oameni care sprijineau Noul Forum, vroiau să devină membri sau se înscriau pe listele de semnături.

Pe atunci încă nu aveam birou, ci existau în întregul Leipzig 12 adrese de contact la care te puteai adresa. Oameni de orice vârstă stăteau la coadă în fața locuinței mele, își ofereau ajutorul, dezvoltau idei și concepeau declarații. Acest lucru ne-a costat în aceste zile întreaga forță. În fața noastră nu era nimic. Nu puteam construi pe infrastructura existentă, ca tovarășii și partidele din coaliție. Nu aveam nici bani, nici tehnică. Apoi s-a amenajat un birou într-o casă prăpădită din Leipzig-West. În același timp, trebuiau create anumite structuri. Mulți erau, pe atunci, gata să preia anumite munci, de la ore de serviciu până la lucrări de scris.

²¹ Vizita de stat a lui Erich Honecker în R.F.G. în anul 1987, care a însemnat pentru el o recunoaștere a R.D.G.-ului de către guvernul vest-german.

²² Emisiune transmisă de postul de televiziune „Berlinul Liber” începând cu anul 1968, care s-a focusat, din anul 1987, pe evenimentele opoziționiste din R.D.G.

²³ Biblioteca pentru Mediul Înconjurător din Berlin a fost unul dintre cele mai importante locuri de întâlnire ale opoziționiștilor din R.D.G.

²⁴ Siegbert Schefke a fost jurnalistul german care a filmat pe ascuns demonstrația de luni din 9 octombrie 1989 din Leipzig, imagini transmise, ulterior, de către televiziunea vest-germană.

²⁵ Friedrich Schorlemmer este un teolog evanghelic german care a avut o intensă activitate opoziționistă în R.D.G.

În acest timp am avut impresia că un întreg popor s-a trezit dintr-un fel de letargie sau din somnul frumoasei din pădure.

Scopurile principale pe care le-am formulat în foile volante și la demonstrațiile din toamna lui 1989 erau desființarea sistemului unipartidic, exprimarea liberă a opiniei, libertatea de a călători și de a te întruni, libertatea presei și admiterea de noi partide și inițiative. Nu mă gândeam la desființarea R.D.G.-ului, ci, în primul rând, la o reformare á la Gorbaciov. Reunificarea Germaniei nu a fost discutată, în niciun caz, în cercul în care eu mă mișcam. Și Wolfgang Rüdtenklau²⁶, de la Biblioteca Mediului Înconjurător, observa în cartea sa, *Störenfried / Zurbagiul*, că «problema națională» era o temă tabu în cercul opoziției.

Deschiderea Zidului a venit pentru mine surprinzător, deși reunificarea Germaniei era cerută deja la demonstrații înainte de 09.11.1989. Revendicarea «Noi suntem un popor» / «Wir sind ein Volk» m-a surprins foarte tare la acel moment. Acest lucru este legat și de faptul că m-am născut în 1962, deci sunt un «Copil al Zidului» («Mauerkind» în original, n.n.). Din experiența mea personală cunoșteam doar cele două state germane. În același timp, noi aveam visul unui socialism mai bun, care, desigur, era distrus cu revendicările «Noi suntem un popor» / «Wir sind ein Volk». Opoziționiștilor le lipsea deseori, de asemenea, contactul cu «populația normală». Noi trăiam în grupuri elitiste, cu menaj comun, lucram în instituții religioase sau studiam teologia. Legătura cu poporul am pierdut-o complet. În euforia că oamenii s-au trezit, în sfârșit, iar noi ne vedeam ca vârful de lance al unei mișcări de masă, am închis ochii în fața a ceea ce îi mișca pe oameni cu adevărat și a ceea ce voiau. Noi voiam să credem că oamenii aveau interes pentru o autodeterminare democratică.

În același timp, nu exista o opoziție solidară. În timpul R.D.G.-ului aveam un dușman care, în ciuda tuturor deosebirilor, ne lega, oarecum. O încercare în septembrie 1989 de a lega într-o rețea diferitele grupuri și de a le aduce la un numitor comun a eșuat datorită diferitelor idei ale celor care acționau în domeniul politic și din cauza vanităților personale. (Grupul de inițiativă pentru viață adresase invitații la Leipzig, în 24.09.1989, la o întâlnire de coordonare cu întregul R.D.G.)

După rezultatul slab al Noului Forum la alegerile comunale din primăvara anului 1990 i-am adresat unui jurnalist de la «Spiegel» doar comentariul amar: «Nu trebuia lăsat poporul să voteze». S-a dovedit foarte clar că noi, deja dinainte de 1989, nu am avut o masă de bază, ci eram doar un grup mic de oameni, iar această bază în 1990 nu mai exista deloc. Pe atunci voiam să stimulăm o discuție amplă despre cum și încotro. Nu doream să prezentăm scopuri și idei prefabricate. Prin socializarea noastră în grupuri bisericești și asociații ne-am străduit mereu pentru consens și decizii democratice. Dar oamenii au vrut să știe în ce direcție politică se merge. Ei nu mai voiau experimente.

Jens Reich²⁷ a spus cândva, în septembrie 1990: «În primul rând, ne-am opus porții blocate. Lacătul a cedat, poarta s-a deschis, noi am năvălit prin ea, în timp ce următorii luau cu asalt noi țeluri, pe care noi nu mai puteam să le alegem».

Din păcate, speranțele pe care le-am avut atunci nu s-au împlinit. Speranțele sunt, desigur, întotdeauna vise. Revendicările politice pe care noi le-am prezentat și pe care eu le-am amintit deja mai sus s-au îndeplinit, desigur. Visele pe care le-am avut, nu. Dar termenul aderare sugerează deja că a fost vorba tocmai doar de o aderare.

Nu trebuie uitat că au fost oameni pe străzi care au reclamat reunificarea imediată a Germaniei. Au fost mii de oameni în Dresda care i-au strigat lui Helmut Kohl: «Ia-ne acasă!» / «Hol uns Heim!».

²⁶ Wolfgang Rüdtenklau este un cunoscut jurnalist german care a activat în mișcarea militantă pentru protecția mediului înconjurător în R.D.G.

²⁷ Jens Reich este un renumit medic și biolog german care a activat, de asemenea, în mișcarea opoziționistă din R.D.G.

Au fost oameni în regiunile de graniță care au pretins deschiderea dispozitivelor de graniță.

Locuitorii au rezolvat problema reunificării prin acțiuni pline de fantezie, în felul lor:

La tronsonul de frontieră al Großensee / Eisenach / Erfurt au demonstrat la 01.12.1989 de la ora 18.00 până la ora 19.45 cca. 100 de persoane, cu participarea primarului, cât și cu o orchestră de suflători. Ei au cerut deschiderea unui nou punct de trecere a frontierei. Spre ora 19.10 a fost forțată poarta gardului de asigurare a pazei la frontieră, prin care părți de material plastic ale gardului au fost incendiate pe o lățime de 30 m, iar marșul a continuat până la drumul cu coloane.

În Bischhagen / Erfurt 1000 de participanți la un serviciu divin de la graniță au cerut, în 10.12.1989, să se deschidă gardul de semnalizare. Acesta se deschide, într-adevăr, până seara târziu. Oamenii au folosit ocazia pentru a face o vizită în comunitatea vecină. Seara târziu gardul a fost din nou închis, «conform regulamentului».

În Eichsfeld au demonstrat mii de oameni la graniță, cu bagajele făcute și cu strigătul: «Dacă nu vine marca germană la noi, mergem noi la ea!».

Privitor la aceste evenimente, o altă manieră de a proceda, din perspectiva de astăzi, probabil nu ar fi fost posibilă.

Din păcate, cu reunificarea Germaniei, discuția reformei, care în vechea Republică Federală era deja de mult în curs, a fost reprimată și terminată. Reprezentanții politici de la conducerea Verziilor²⁸, cu care noi am avut contact în primăvara lui 1990, au regretat aceasta mereu. Pe ordinea de zi se afla marea sarcină națională «de a reunifica Germania», toate celelalte deranjau. Rezultatul îl vedem acum. Germania a rămas în urma multor altor țări ale Uniunii Europene. S-a iscat o stopare a reformei, care obligă statul să ia măsuri nepopulare. Acest lucru duce la faptul că mii de oameni demonstrează pe străzi, mai ales în Germania de Est. «Unitatea internă» a Germaniei nu a fost niciodată așa de amenințată ca în ultimele săptămâni. Dar și ideea că «unitatea internă» s-ar răscumpăra cu bani va duce la o fundătură. De această situație profită demagogii, mai ales cei din PDS²⁹, dar și din alte grupări de stânga și de dreapta.

Faptul că discuția despre Constituție, declanșată de către părți ale mișcării civile, a fost blocată a constituit, din punctul meu de vedere, una dintre cele mai mari greșeli ale procesului de Unificare. Iar aici nu e vorba dacă a fost bună Constituția, ci de posibilitatea identificării cu noua Republică Federală.

A luat naștere o nouă Republică Federală, iar această nouă Republică Federală ar fi avut nevoie de o nouă Constituție. Discuția despre Reunificare ar fi evoluat astăzi cu totul altfel. Populiștii de astăzi nu ar putea ascunde că aceasta a fost doar o «colonializare» a R.D.G.-ului. Nu, prima Cameră Populară a R.D.G.-ului aleasă liber ar fi validat cu Parlamentul German o nouă Constituție pentru o Germanie nouă unificată.

Dar și în alte domenii au existat mari greșeli. Au fost cruțate mult prea multe cadre vechi. În toamna lui 1989 și în 1990 s-au putut face dispărute multe milioane de mărci est-germane. Un fost ofițer Stasi din Leipzig, de exemplu, și-a fondat în primăvara anului 1990 o firmă proprie sub numele «Sahneböhm» și a fost, până de curând, organizatorul șef al cursei păcii. Prelucrarea juridică a dictaturii SED-ului a eșuat, de fapt. Victimele se luptă de ani de zile pentru plăți de despăgubire sau pentru reabilitare, iar diminuările pensiilor la cadrele vechi sunt considerate anticonstituționale. De aceea, multe victime care au suferit în timpul dictaturii R.D.G.-ului și au stat ani de zile în închisoare și-au pierdut încrederea în statul de drept. Nu se poate ca un deținut politic să trebuiască să dovedească, pentru a obține un ajutor bănesc de la

²⁸ Verzii / Die Grünen – partid politic ecologist german, format prin fuziunea mai multor partide ecologiste mai mici, la începutul anilor '90.

²⁹ PDS / Partei des Demokratischen Sozialismus – partid format din SED, care a funcționat între 1989-2007.

Casa de Asigurări de Sănătate, faptul că i-au fost scoși dinții prin lovituri în închisoarea Stasi-ului.

Câteva cuvinte despre Sachsen:

În toamna lui 1989 nu a existat o cale saxonă specifică. Multe s-au întâmplat în alte localități și orașe la fel. Dar în Sachsen au avut loc, din august 1989 până în aprilie 1990, cele mai multe demonstrații, 945, în 145 de orașe și localități diferite. Urmează Thüringen cu 739 de demonstrații și adunări în 136 de localități.

Între 1988-1989 a existat un drum specific al Leipzigului: într-un loc, întotdeauna luna la aceeași oră, se întâlneau, din 1981, oameni tineri angajați la Biserica Sfântul Nicolae. Grupurile din Leipzig i-au integrat pe cei care depuseseră cerere de emigrare și le-au oferit un podium unde ei puteau să informeze despre problemele lor. Nu a existat o delimitare. Grupurile din Leipzig au străpuns, de la începutul lui 1989, și zidurile înguste ale Bisericii, în care atrăgeau atenția prin acțiuni publice pline de fantezie asupra neajunsurilor.

Prin demonstrația Karl Liebknecht-Rosa Luxemburg din ianuarie, demonstrațiile de după rugăciunile pentru pace, Ziua Acțiunii pentru arestații din ȚSFR din martie³⁰, descoperirea falsificării alegerilor comunale din mai³¹, Marșul de la Pleiße și festivalul de muzică de stradă din iunie³², sinodul din iulie³³ și protestele din toamna lui 1989, Leipzigul s-a dezvoltat în anul 1989 ca un centru al mișcării de protest.

În Leipzig a fost activă politic și o altă scenă. Aici nu au existat Poppe, Fischer sau Bohley³⁴. Noi eram mult mai tineri. Nu am discutat înainte cu cinci luni cum se planifică și se conduce cel mai bine o acțiune, ci am făcut-o, pur și simplu. Fără să ne fie clare întotdeauna consecințele. Acest lucru a fost criticat, mai ales de către grupurile din Berlin, ca acționism pur, fără concepte de conținut, în același timp berlinezii se uitau cu coada ochiului, dar cu ceva invidie, spre Leipzig³⁵.

Peter Grimm, unul dintre activiștii Grupului de Inițiativă pentru Pace și pentru Drepturile Omului din Berlin și coeditor al problemelor de frontieră, scria în februarie 1989 în revistele pentru mediul înconjurător:

„Unii profeți pesimiști au vrut să prevadă deja de multă vreme o intervenție abuzivă a puterii de stat în Leipzig, deoarece s-au întâmplat foarte multe în ultimul an în acest oraș. (...) Membrii IGL³⁶ despre care este vorba aici și cei independenți de grupuri sunt probabil pentru exprimarea prin acțiuni demonstrative, pentru ieșirea din granițele strâmte ale posibilităților oficiale și bisericesti.”

Dar mai târziu a criticat în același articol naivitatea locuitorilor Leipzigului:

³⁰ Ziua Acțiunii / Aktionstag din 19 martie 1989 s-a concretizat prin solidarizarea demonstrațiilor arestați în timpul protestelor de la Praga din ianuarie, organizate în memoria studentului Jan Palach, care și-a dat foc în 16 ianuarie 1969 în semn de protest față de invazia Cehoslovaciei de către trupe ale Tratatului de la Varșovia.

³¹ Alegerile comunale din mai 1989 au fost falsificate de către conducerea SED-ului.

³² Primul festival de muzică de stradă din Leipzig trebuia să aibă loc în 10 iunie 1989, dar poliția a intervenit brutal și a îmbarcat în camioane în vederea interogatoriilor atât muzicieni, cât și spectatori. O parte din trecătorii participanți au avut, în continuare, curajul să protesteze.

³³ Sinodul din iulie 1989 al Bisericii Evanghelice a fost dublat de o întâlnire a grupurilor opoziționiste din R.D.G. în Biserica Lukas din Leipzig, la care au participat peste 2500 de persoane.

³⁴ Numele unor cunoscuți disidenți est-germani.

³⁵ La disputa privind aportul celor două orașe la sfârșitul R.D.G.-ului și la titulatura de oraș-erou pe care și-o revendică atât Berlinul, cât și Leipzigul, m-am referit pe larg în comunicarea susținută în 10 decembrie 2011, cu prilejul simpozionului *Revoluția din Decembrie 1989. Timișoara, primul oraș liber al României*, organizat de Asociația Memorialul Revoluției, sub patronajul Consiliului Județean Timiș și în colaborare cu Muzeul Banatului și cu Biblioteca Județeană Timiș, pornind de la articolul jurnalistei germane Evelyn Finger, *Das Ende der DDR. Welche war die Heldenstadt?/ Sfârșitul DDR-ului. Care a fost orașul-erou?*, apărut în „Die Zeit“, nr. 39, 17.09.2009.

³⁶ Acronim pentru Initiativgruppe Leben / Grupul de inițiativă pentru viață.

„Dar în acest loc se dovedește, ca la multe persoane afectate de arest, că multor activități din Leipzig le-a lipsit deseori aproape complet o bază suficientă pentru pregătirea și controversa cu consecințe posibile și că mulți au uimit cu ce naivitate s-au aflat față în față cu funcționarii însărcinați cu interogatoriile în legătură cu propria activitate.”

Da, deseori nu ne-am gândit la consecințe, dar eram, pur și simplu, sătui de acest stat împietrit și lipsit de fantezie. Nu am mai vrut să ne risipim viața în acest sistem închisat și de aceea am făcut ceea ce am considerat corect, nu puteam deloc altfel.

Din păcate, și din atmosfera de revoltă din 1989 nu a mai rămas prea mult. Oportunismul din teamă îl cunosc. Oportunismul societății coatelor m-a luat totuși prin surprindere.

Cu toate acestea: Toamna lui 1989 în Leipzig a demonstrat că se poate schimba ceva. După o revoluție cu asemenea schimbări masive e nevoie doar de o respirație lungă.

Mai sunt multe de făcut. Acest lucru se vede mai ales mereu la grupurile de vizitatori care vizitează Archiv Bürgerbewegung.

Cel mai mult mă dezamăgesc și mă miră astăzi mereu discuțiile cu grupurile de vizitatori din vechile landuri federale. Acolo aud eu deseori argumente care persistă așa de tare în capetele oamenilor, care mă fac mereu perplex. Argumentele se întind de la ideea că în R.D.G. fiecare avea cel puțin o locuință și un serviciu până la faptul că în Vest ar exista chiar și interdicții pentru muncă. Aici este necesară o muncă de lămurire politică nu doar în Est, ci și în Vest.”

Adina **HORNEA ABRUDA**